

УДК 929

Лубкович А. – ст.гр. КН-11

Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола

В'ЯЧЕСЛАВ ЛИПІНСЬКИЙ: ІДЕЯ ОПОРИ НА ВЛАСНІ СИЛИ В ТВОРЕННІ ДЕРЖАВИ І НАЦІЇ

Науковий керівник: к.і.н. Лубкович Н.

Lubkovych A.

Vyacheslav Chornovil Halyskyi College

VIACHESLAV LYPINSKY: THE IDEA OF RELIANCE ON OWN STRENGTHS IN THE CREATION OF THE STATE AND THE NATION

Supervisor: Ph.D, Lubkovych N.

Ключові слова: національний консерватизм, еліта, легітимність влади, класократія, українське державотворення, українська політична нація, національна ідея
Keywords: national conservatism, elite, legitimacy of power, classocracy, Ukrainian state formation, Ukrainian political nation, national idea

В історії української нації чимало постатей, які за своїм духовним потенціалом набагато випередили час. Незважаючи на складність долі, невизнання за життя, нездійснені задуми, передчасний кінець і довге забуття, ці люди зуміли залишити нащадкам світло свого патріотизму, віру й твердість переконань. Серед них – В'ячеслав Казимирович Липинський – відомий в Україні як визначний історик і політолог, політик і дипломат, філософ і публіцист, ідеолог українського монархізму, громадсько-політичний діяч, поляк за походженням, а за своїм світоглядом, сутністю, діяннями упродовж усього свого життя – Великий українець.

Про В. Липинського заговорили в роки незалежності України. Незабаром з'явилися перевидання окремих творів В. Липинського, роботи про нього. Втім, чи освоїли ми належним чином спадок цього теоретика, чи осмислили його, особливо наша політична еліта, до якої, власне, апелював В. Липинський?

У квітні цього року виповнилося 142 роки з дня народження науковця.

В. Липинський був відомий не лише як учений-історик, як політик і політолог, а й як публіцист. Його публіцистика, як і творчість, є доволі специфічною. Але вона заслуговує на увагу. І, хоч як це не дивно, в багатьох моментах залишається донині актуальною [1, с. 86 – 89].

У своїй класичній історичній монографії «Україна на переломі 1657–1659. Замітки до історії українського державного будівництва в XVII столітті» В. Липинський розглядає проблеми побудови української держави крізь призму становлення та розвитку політичної еліти (аристократії) при наявності харизматичного лідера в особі Богдана Хмельницького. Сам інститут держави розглядається В. Липинським нерозривно із елітарним прошарком, що в змозі його побудувати. Відповідним і політично обґрунтованим є висновок вченого, що найефективніший метод підкорення великого народу – це періодичне нищення його еліти, найсвідомішої державотворчої складової будь-якого етносу (згадаймо наше «розстріляне відродження») і політику СРСР щодо української національної еліти) [2].

Неподільна перевага соціалізму в українському русі початку ХХ ст., на думку В. Липинського, є виразною ознакою його політичної незрілості та ідеологічної заангажованості, зумовлена денаціоналізацією традиційної провідної верстви, непатріотичністю її світоглядних орієнтацій. Штучна русифікація нашого суспільства призвела до того, що українська еліта втратила відчуття державницької свідомості. А цей фактор, у свою чергу, постав причиною поразки всіх попередніх національно-визвольних змагань українського народу і ускладнює становлення нової політичної еліти в сучасних умовах [3, с. 256].

Національна аристократія, на думку В. Липинського, – група, що стоїть на чолі політичних та організаційних установ нації, це сильні й авторитетні провідники нації у її боротьбі за виживання, лише вони в праві створювати певні культурні, моральні, політичні та цивілізаційні вартості, які потім привласнює собі ціла нація для нормальної життєдіяльності, лише вони вправі виконувати функції національно-державницької інтеграції на належному рівні. Причому «без власної держави нація не матиме власної національної аристократії, а не маючи власної аристократії вона ніколи не стане нацією і лишиться балакаючим на іншій мові племенем, підлягаючи державно-національній організації чужої аристократії» [4, с. 114].

В. Липинський ставить високі вимоги перед національною елітою, вимагаючи від неї відданої праці на користь суспільства. Вчений гостро критикує олігархічні і недіяльні еліти: «Я не демократ тому, що люблю народ, але не живу з «народної любові». Я вірю в досвід історії людства, який вчить, що всі громадські цінності були завжди сотворені уміючою панувати над своїми та чужими пристрастями, організованою та непохитною в своїх переконаннях меншстю». «Коли провідники ослабі на те, щоб повести за собою масу, то вони мусять самі йти за масою. Коли верхи не можуть піднести до свого рівня низи, то вони мусять самі опуститися до рівня цих низів, або відірватись від нації». Таким, зокрема, побачив В. Липинський шлях української шляхетської еліти на першому етапі повстання під проводом Б. Хмельницького, коли питання про національну державність ще не стояло на порядку денному.

«Хліборобська» сутність українців, хліборобський менталітет, що впливає з природно-географічного обличчя української землі, була опорою національної культури й традиції. За В. Липинським, саме з українського хліборобського класу, політично і національно об'єднаного, зростає ядро національної аристократії, яке вчений називає «аристократією духу». Коли більшовики колективізацією, розкуркуленням, голодоморами нищили українське село, то вони розуміли значимість класу аграріїв, навколо якого консолідується цілісна нація. У поняттях сучасної політології можна стверджувати, що В. Липинський намагався обґрунтувати на базі хліборобсько-селянської верстви становлення міцного середнього класу як надійної підстави незалежного існування української держави [5, с. 115 – 126].

Україна, на думку В. Липинського, тільки тоді здобуде суверенітет, коли стане спільною батьківщиною для всіх своїх громадян, незалежно від їх етнічного походження. За логікою вченого, почуття любові до рідного краю – української землі – не може виникнути спонтанно. Держава має будувати свої відносини з громадянством так, щоб кожен член суспільства на собі відчував її повсякденну опіку. Тоді в Україні виникне той найтісніший зв'язок людей, який зветься політичною нацією.

Нація – це єдність духовна і культурно-історична, а тому для її народження потрібне тривале співжиття даного громадянства на даній території в одній власній державі. За В. Липинським, українська нація – це всі ті, хто живе в Україні осіло [1, с. 420].

Одже, сьогодні, в умовах російсько-української війни постать В'ячеслава Казимировича Липинського викликає значний інтерес серед дослідників, як в Україні, так і за її межами. Його науково-творча спадщина, а також громадсько-політична діяльність і досі вельми актуальна, і допомагає спробувати розібратись в причинно-наслідкових зв'язках успіхів та невдач вітчизняного державотворення.

В'ячеслава Липинського поет Євген Маланюк називав «Кантом української політичної думки». І це визначення не нівелюється часом. Хіба що варто не забувати й про практику діянь мислителя, котрий був і дипломатом, і політичним лідером. Тому його настанови й застороги варто б почути сьогодні: «Ніхто нам не збудує держави, коли ми самі її собі не збудуємо, і ніхто за нас не зробить нації, коли ми самі нацією не схочемо бути...».

Список використаних джерел:

1. Передерій І. Г. В'ячеслав Липинський: етнічний поляк, політичний українець / Монографія: до 130-річчя з дня народження. Вид. ПолтНТУ, 2012. 622 с.
2. Липинський В. Листи до братів-хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму / За ред. Пеленського Я. К., 1995. 470 с.
3. Липинський В. Матеріали до програми (Української демократичної хліборобської партії). Передмова. Нарис до програми української демократичної хліборобської партії // В'ячеслав Липинський: історико-політологічна спадщина і сучасна Україна: Матеріали міжнародної наукової конференції 2 – 6 червня 1992 р. у Києві, Луцьку, Кременці / За ред. Я. Пеленського. 1994. С. 253-266;
4. В'ячеслав Липинський та його доба: Книга перша. Вид. друге, доопр., доп. / Упоряд. Т.Осташко, Ю.Терещенко. К.: Темпора, 2010. Кн. 1. 560 с.
5. Галушко К.Ю. Консерватор на тлі доби: В'ячеслав Липинський і суспільна думка європейських «правих» / К.Ю.Галушко. К.: Темпора, 2002. 288 с.